

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

РАДА ЄВРОПИ

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

ДРУГА СЕКЦІЯ

СПРАВА «МОЛЧАН ПРОТИ УКРАЇНИ»

(Заява № 68897/01)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

4 жовтня 2005 року

Це рішення стає остаточним відповідно до умов, зазначених у § 2 статті 44 Конвенції. Воно може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Молчан проти України»

Європейський суд з прав людини (Друга Секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

п. Ж.-П. КОСТА (Mr J.-P. COSTA), *Голова*,

п. І. КАБРАЛ БАРРЕТО (Mr I. CABRAL BARRETO),

п. К. ЮНГВІРТ (Mr K. JUNGWIERT),

п. В. БУТКЕВИЧ (Mr V. BUTKEVYCH),

п. М. УГРЕХЕЛІДЗЕ (Mr M. UGREKHELIDZE),

пані А. МУЛАРОНІ (Mrs A. MULARONI),

пані Е. ФУРА-СЕНДСТРЬОМ (Mrs E. FURA-SANDSTRÖM), *судді*,

та пані С. ДОЛЛЄ (Mrs S. DOLLÉ), *Секретар Секції*,

після обговорення в нарадчій кімнаті 13 вересня 2005 року,

виносить таку ухвалу, що була прийнята того ж дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа порушена проти України за заявою № 68897/01, поданою до Суду відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав і основних свобод людини (далі - Конвенція) громадянином України паном Володимиром Івановичем Молчаном (далі - заявник) 27 серпня 2000 року.

2. Уряд України (далі - Уряд) був представлений Уповноваженими - пані Валерією Лутковською та пані Зоряною Бортновською.

3. 11 липня 2003 р. скарга заявника була направлена на комунікацію з Урядом. Того ж дня Суд вирішив, що може бути застосовано статтю 29 § 3 Конвенції; а отже, прийнятність та суть скарги будуть розглядатись разом.

ФАКТИ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Заявник народився 1934 року та проживає у місті Макеевка Донецької області, Україна.

A. Перший розгляд

5. 8 квітня 1998 року Гірницький районний суд (Гірницький суд) зобов'язав державне акціонерне товариство «Челюскінська шахта» (Шахта) виплатити позивачу 63881¹ грн. як компенсацію за професійну непрацездатність позивача.

¹ Приблизно 1,066 euros – “EUR”.

Б. Другий розгляд

6. У листопаді 1998 року позивач подав клопотання до Петрівського районного суду (Петрівський суд) проти Шахти, вимагаючи сплати боргу з витрат на лікування непрацездатності та компенсації за втрату заробітків та за матеріальну та нематеріальну шкоду.

7. 9 грудня 1998 року Петрівський суд задовольнив позов заявника та зобов'язав Шахту сплатити йому 6496,59 грн.¹ за борг з виплат по непрацездатності як компенсацію за втрату заробітків та за ушкодження здоров'я.

8. Позивач не подав касаційної скарги на це рішення.

9. У невизначений день Голова Донецького обласного суду, згідно зі скаргою позивача, подав протест до Президії Донецького обласного суду, в якому ініціював перегляд рішення Петрівського суду від 9 грудня 1998 року в порядку нагляду. 24 березня 1999 року Президія Донецького обласного суду прийняла протест, відмінила рішення від 9 грудня 1998 року щодо розміру відшкодування та виділила цю частину скарги в окреме провадження.

10. 17 липня 1999 року Петрівський суд задовольнив позов позивача та зобов'язав Шахту сплатити позивачу одноразово суму в 2433,19 грн.² та щомісячні виплати у сумі 146,29 грн.³ на необмежений проміжок часу у якості компенсації за втрату заробітків. Суд постановив, що позивач повинен почати отримувати щомісячні виплати з 1 червня 1999 року.

11. Окремим процесуальним рішенням від того ж числа суд відхилив інші частини скарги позивача на підставі того, що 8 квітня 1998 року Гірницький суд прийняв рішення у справі між цими самими сторонами та з приводу цих самих фактів.

12. Позивач не подав касаційну скаргу на постанову або окремі процесуальні рішення Петрівського суду від 17 червня 1999 року.

13. 9 червня 2000 року суддя Верховного Суду України повідомив позивача, що заступник Голови цього суду відхилив прохання позивача про перегляд в порядку нагляду рішення Петрівського суду від 9 грудня 1998 року та 17 червня 1999 року і рішення Донецького обласного суду від 24 березня 1999 року.

В. Судовий процес

14. 3 червня 1998 року та 1 липня 1999 року Петрівська державна виконавча служба розпочала процедуру виконання рішень Гірницького суду від 8 квітня 1998 року та Петрівського суду від 17 червня 1999 року.

15. У жовтні 1999 року Донецький обласний відділ юстиції (ДОВЮ) поінформував позивача, що вищезгадані рішення не були виконані через брак коштів у боржника та велику кількість судових процесів проти нього. ДОВЮ надалі зазначив, що позивач був під № 57 у списку стягувачів і що йому на цей час було виплачено 100 грн.⁴.

¹ Біля 1084 ЄВРО.

² Біля 408 ЄВРО.

³ Біля 25 ЄВРО.

⁴ Біля 17 ЄВРО.

16. Листом від 30 січня 2001 року Петрівська районна виконавча служба (далі — виконавча служба) проінформувала позивача, що виконання рішення було перенесене з січня 1999 року на червень 2000 року у зв'язку з порушенням справи про банкрутство підприємства боржника і що рішення не виконувалось через брак коштів у боржника. Вона також поінформувала його, що загальна сума, яку він отримав на цей час з огляду на обидва рішення, складає 150 грн.¹.

17. 24 липня 2002 року ДОВЮ проінформував позивача, що процедура примусового продажу майна боржника була відкладена через мораторій, введений Президентом та парламентом на примусовий продаж майна, що належить державним підприємствам, а також через провадження справи про банкрутство боржника. Департамент юстиції також заявив, що на цей час позивачу було сплачено 519,33 грн.².

18. У 2002 році позивач подав позов до Петрівського суду проти виконавчої служби, вимагаючи сплати боргу за втрату професійної працездатності та компенсації. 24 вересня 2002 року суд виніс рішення на користь відповідача. Позивач це рішення не оскаржував.

19. 12 вересня 2003 року виконавча служба припинила судовий розгляд на тій підставі, що рішення Гірницького суду від 8 квітня 1998 року та рішення Петрівського суду від 17 червня 1999 року у частині, що стосується одноразової виплати, були повністю виконані.

20. Позивач не оскаржував рішення виконавчої служби від 12 вересня 2003 року у національних судах.

21. Уряд зазначав, що рішення Гірницького та Петрівського судів від 8 квітня 1998 року та 17 червня 1999 року частково виконувались та зрештою були виконані у повній мірі. За твердженням Уряду, щомісячні виплати, призначені рішенням Петрівського суду, були виплачені позивачу Шахтою до 31 квітня 2001 року. Після цього, відповідно до національного законодавства, обов'язок сплачувати щомісячне утримання за втрату заробітку був переданий Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України (далі — Фонд соціального страхування від нещасних випадків). Розмір щомісячних виплат був переглянутий Фондом соціального страхування від нещасних випадків, і позивачу було надано 237,64 грн.³ у якості компенсації за втрату заробітків.

22. Позивач стверджував, що рішення на його користь у частині щодо одноразової виплати не було виконане у повній мірі, хоча він не зміг точно вказати суму вищезгаданого несплаченого боргу.

23. Позивач не відповів на прохання Суду вказати, чи щомісячне утримання у сумі 146,29 грн.⁴ виплачувалося йому відповідно до рішення Петрівського суду від 17 червня 1999 року.

¹ Біля 25 ЄВРО.

² Біля 87 ЄВРО.

³ Біля 40 ЄВРО.

⁴ Біля 25 ЄВРО.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

24. Відповідне національне законодавство підсумоване у рішенні по справі «*Ромашов проти України*» (№ 67534/01, ч. 16–18, 27 липня 2004 року).

ПРАВО

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

25. Суд зазначає, що позивач надав нові скарги щодо вищезгаданої неспроможності місцевої влади виконати рішення Гірницького суду від 22 травня 2002 року та Петрівського суду від 12 травня 2003 року після передачі справи Уряду - відповідачу.

26. Згідно з рішенням Гірницького суду від 22 травня 2002 року, суд зобов'язав Шахту сплатити позивачу 688,05 грн.¹ в якості компенсації за неспроможність виплачувати позивачу щомісячне утримання у сумі 146,29 грн., яке було призначене рішенням Петрівського суду від 17 червня 1999 року, за березень, жовтень та листопад 1999 року та жовтень 2000 року.

27. Відповідно до рішення Петрівського суду від 12 травня 2003 року, суд зобов'язав Шахту виплатити позивачу 257,11 грн.² у якості компенсації за неспроможність вчасно сплатити вищезгадане місячне утримання з 1 червня 1999 року до 1 квітня 2001 року.

28. На думку Суду, нові скарги не являються уточненням попередньої скарги позивача, поданої більше ніж за три роки до цього, щодо неспроможності Шахти виконати рішення Гірницького та Петрівського судів від 8 квітня 1998 року та 17 червня 1999 року, і яку сторони прокоментували. Таким чином, Суд вважає недоречним розглядати ці дві справи окремо (див. «*Пірянік проти України*», № 75788/01, ч. 20, від 19 квітня 2005 року).

II. ПРИЙНЯТНІСТЬ

29. Заявник скаржився на неспроможність органів державної влади забезпечити виконання рішень Гірницького суду від 8 квітня 1998 року та Петрівського суду від 17 червня 1999 року вчасно та у повній мірі. Він навів статтю 6 ч. 1 Конвенції та статтю 1 Протоколу № 1, де зазначено:

Стаття 6 § 1

«У визначенні своїх громадянських прав і обов'язків..., кожен має право на чесний та відкритий розгляд за розумний проміжок часу незалежним та об'єктивним судом встановленим законом...»

Стаття 1 Протоколу № 1

«Будь-яка фізична або юридична особа має право на вільне володіння своєю власністю. Ніхто не може бути позбавлений свого майна, крім як на користь

¹ Біля 115 ЄВРО.

² Біля 43 ЄВРО.

суспільних інтересів та у випадках, визначених законом та загальними принципами міжнародного законодавства.

Однак, попереднє положення ні в якому разі не може обмежувати право держави встановлювати такі закони, які вона вважає необхідними для контролю за розпорядженням власністю відповідно до загальних інтересів...»

А. Попередні заперечення Уряду

1. Статус жертви позивача

30. Уряд стверджував, що оскільки рішення Гірницького та Петрівського судів від 8 квітня 1998 року та 17 червня 1999 року були виконані, позивач не може надалі вважатися жертвою порушення прав відповідно до статті 6 ч. 1 Конвенції або статті 1 Протоколу № 1. Таким чином, він запропонував, щоб заяву позивача визнали неприйнятною або виключеною зі списку справ суду.

31. Позивач не погодився. Зокрема, він не погоджувався з тим, що рішення були виконані у повній мірі. Він також заявив, що йому не була виплачена компенсація за матеріальні та моральні збитки, що нібито являється результатом невиконання вищезгаданих рішень.

32. Суд вважає, що із заяв сторін незрозуміло, чи були рішення виконані у повній мірі. Однак він припускає, що рішення були виконані у повній мірі до 12 вересня 2003 року, наводячи той факт, що цього дня виконавча служба довела, що сума, призначена рішенням, була виплачена у повній мірі, і позивач не оскаржив це рішення на національному рівні.

33. У той же час той факт, що рішення на користь позивача були виконані, не позбавляє позивача статусу жертви відносно періоду, протягом якого судові рішення на його користь залишалися невиконаними (див. рішення у справі Ромашов проти України, згадане вище, ч. 26–27). Відповідно, Суд відхиляє попередні заперечення Уряду щодо статусу жертви позивача.

2. Вичерпання національних засобів захисту

34. Надалі Уряд заявив, що позивач не вичерпав національних засобів захисту, так як він не оскаржив дії або бездіяльність державної виконавчої служби у місцевих судах.

35. Позивач не погодився, стверджуючи, що він подавав скарги, але місцеві суди винесли рішення не на його користь.

36. Суд постановив, що, з огляду на висновки у подібних справах, аргументи Уряду треба відхилити (див. «Ромашов проти України», згадану вище, ч. 30–33).

Б. Інші скарги

1. Другий етап розгляду справи

37. Надалі позивач подав скаргу по суті за статтею 6 ч. 1 Конвенції щодо результату другого етапу судових розглядів у місцевих судах, так як місцеві суди не задовольнили його клопотань на призначення більшої суми утримання через непрацездатність та компенсації матеріальних та моральних збитків.

38. Суд повторює, що правило про вичерпання національних засобів захисту, викладене у статті 35 ч. 1 Конвенції зобов'язує позивача, по-перше, скористатися засобами захисту, які зазвичай доступні та достатні у внутрішньодержавній правовій системі, щоб дати йому змогу виправити можливі порушення. Суд зазначає, що позивач не звернувся з протестом до Донецького обласного суду на рішення Петрівського суду від 17 червня 1999 року. Таким чином, позивач не може розглядатися як такий, що вичерпав всі внутрішньодержавні ресурси захисту, доступні йому відповідно до українського законодавства. Далі слідує, що ця частина скарги має бути відхилена згідно зі статтею 35 частинами 1 та 4 Конвенції.

2. Скарги проти Державної виконавчої служби

39. Позивач також подав скаргу по суті за статтею 6 ч. 1 Конвенції щодо результату слухань справи проти Петрівської районної виконавчої служби, оскільки Петрівський суд 24 вересня 2002 року прийняв рішення не на його користь.

40. Суд звернув увагу, що позивач не оскаржив сумнівне рішення у Донецькому обласному апеляційному суді. Таким чином, він не може вважатися таким, що вичерпав всі доступні йому згідно з українським законодавством внутрішньодержавні засоби захисту. Далі слідує, що ця скарга має бути відхилена відповідно до статті 35 частини 1 та 4 Конвенції.

3. Інші скарги

41. Врешті-решт позивач подав скаргу про неспроможність державних органів влади забезпечити виконання рішень, прийнятих на його користь, чим порушили його права, гарантовані статтями 1, 2 та 3 Конвенції.

42. Суд повторює, що відповідно до його прецедентного права ні стаття 2, ні будь-яке інше положення Конвенції не може тлумачитися як таке, що надає особі право вдовольнятися будь-яким рівнем життя (див. «Валевські проти Польщі», № 32734/96, від 20 квітня 1999 року). Так само не схоже, щоб страждання, які він міг зазнати, були достатніми для класифікації їх як нелюдське та принизливе ставлення відповідно до статті 3 Конвенції (див. «Ірландія проти Великої Британії», рішення від 18 січня 1978 року, серія А № 25, ч. 162). Тому ця частина позову має бути визнана неприйнятною, тому що вона недостатньо обґрунтована згідно зі статтею 35 частинами 3 та 4 Конвенції.

В. Висновок

43. Суд прийшов до висновку, що скарга позивача за статтею 6 ч. 1 Конвенції щодо затримки виконання рішень Гірницького суду від 8 квітня 1998 року та Петрівського суду від 17 червня 1999 року зачіпає серйозні фактичні та законодавчі питання за Конвенцією, вирішення яких вимагає дослідження їх змісту. Немає підстав для визнання цієї частини клопотання неприйнятною. З тієї ж причини скарга позивача за статтею 1 Протоколу № 1 не може бути визнана неприйнятною.

III. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

44. Позивач подав скаргу за статтею 6 ч. 1 Конвенції та статтею 1 Протоколу № 1 щодо неспроможності органів державної влади виконати рішення Гірницького суду від 8 квітня 1998 року та Петрівського суду від 17 червня 1999 року у належний час.

45. Відповідно до зауважень, наданих Урядом України, виконавча служба використала усі необхідні заходи, передбачені внутрішнім законодавством, для виконання рішень Гірницького та Петрівського судів від 8 квітня 1998 року та 17 червня 1999 року. Затримка у виконанні пояснюється складним фінансовим положенням боржника та провадженням справи про банкрутство, порушеної проти нього. Уряд нагадав, що вищезгадані рішення були виконані у повній мірі, і заявив, що тут немає порушення статті 6 ч. 1 Конвенції.

46. Надалі Уряд підтвердив, що суми, присуджені позивачу місцевими судами, є його майном в сенсі статті 1 Протоколу № 1. Однак він стверджує, що положення не були порушені, так як право позивача на виплати не опротестовувалося і він не був позбавлений свого майна. Уряд також підкреслив, що затримки у виплатах сталися через складну економічну ситуацію і були, таким чином, виправдані.

47. Позивач не погодився.

48. Суд зазначає, що рішення Гірницького суду від 8 квітня 1998 року та Петрівського суду від 17 червня 1999 року залишалися невиконаними більше ніж чотири та п'ять років відповідно.

49. Суд нагадує, що він багаторазово знаходив порушення статті 6 ч. 1 Конвенції та статті 1 Протоколу № 1 у справах, що стосувалися питань, подібних до викладеного у цій справі (див., наприклад, *«Сокур проти України»*, № 29439/02, частини 30–36, від 26 квітня 2005 року, та *«Войтенко проти України»*, № 18966/02, частини 53–55, від 29 червня 2004 року).

50. Розглянувши усі надані йому матеріали, Суд вважає, що Уряд не надавав ніяких фактів або доказів, здатних переконати його дійти до іншого висновку у цій справі. Звернувшись з цього приводу до прецедентного права, Суд вважає, що, затримуючи на вищезгаданий термін виконання рішень на користь позивача, державні органи влади позбавили положення статті 6 ч. 1 Конвенції та статті 1 Протоколу № 1 їх корисного ефекту. Таким чином, у цій справі є порушення цих статей.

IV. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

51. Стаття 41 Конвенції проголошує:

«Якщо суд визнає, що мало місце порушення Конвенції або Протоколів, і якщо внутрішнє законодавство зацікавленої сторони дозволяє лише часткове відшкодування, суд повинен, за необхідності, надати справедливую сатисфакцію постраждалій стороні».

A. Шкода

52. Позивач вимагав 12 879 грн.¹, що є індексованою сумою, присудженою Судом на його користь в якості матеріальної шкоди.

¹ Біля 2158 ЄВРО.

Надалі позивач вимагав 30 000 грн.¹ в якості компенсації за моральну шкоду.

53. Уряд зазначав, що позивач не вимагав суми за відшкодування матеріальних збитків у місцевих судах і не надав належних підстав для вимоги компенсації за моральну шкоду. Надалі Уряд погодився, що визнання порушень буде вимагати відповідного справедливого відшкодування.

54. Суд зазначає, що рішення, прийняті на користь позивача, були виконані у повній мірі. Суд не бачить ніякого зв'язку між констатованими порушеннями та спричиненням матеріальної шкоди, таким чином, він відхиляє клопотання про відшкодування матеріальної шкоди. Однак Суд бере до уваги, що позивачу було завдано моральної шкоди в результаті знайдених порушень, які не можуть бути відшкодовані лише шляхом їх констатації. Незважаючи на це, сума, що вимагається, є надмірною. Зробивши об'єктивну оцінку відповідно до статті 41 Конвенції, Суд призначає позивачу суму в 2520 ЄВРО в якості відшкодування моральної шкоди.

Б. Шкода та судові витрати

55. Позивач не подав жодної скарги з цього приводу.

В. Пеня

56. Суд вважає за доцільне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої мають бути додані три відсотки.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОСТАЙНО

1. *Оголошує* скарги позивача за статтею 6 ч. 1 Конвенції та статтею 1 Протоколу № 1 щодо затримки виконання рішень Гірницького районного суду від 8 квітня 1998 року та Петрівського районного суду від 17 червня 1999 року прийнятними, а решту скарг позивача неприйнятними;
2. *Вирішує*, що мало місце порушення статті 6 ч. 1 Конвенції;
3. *Вирішує*, що мало місце порушення статті 1 Протоколу № 1;
4. *Зобов'язує*:
 - (а) державу-відповідача сплатити позивачу протягом трьох місяців з моменту набуття рішенням законної сили відповідно до статті 44 ч. 2 Конвенції 2520 ЄВРО (дві тисячі п'ятсот двадцять ЄВРО) за моральні збитки, переведені у національну валюту відповідної держави у день сплати, та будь-які податки, що можуть бути враховані;
 - (б) у випадку несплати чи несвоєчасної сплати державою-відповідачем належної заявникові суми на неї нараховуватиметься

¹ Біля 5027 ЄВРО.

РІШЕННЯ У СПРАВІ «МОЛЧАН ПРОТИ УКРАЇНИ»

пеня, яка дорівнює граничній позичковій ставці Європейського центрального банку плюс три відсотки з часу, коли закінчиться вищезгаданий тримісячний строк, і до моменту повного розрахунку.

5. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою та повідомлено у письмовій формі 4 жовтня 2005 року згідно з правилом 77 частинами 2 та 3 Регламенту Суду.

С. ДОЛЛЕ

Ж.. - П. КОСТА

Секретар

Секції Голова Секції